

Jan Decyk

"Z Chrystusem przez rok liturgiczny",
Bolesław Pylak, Lublin 2006 :
[recenzja]

Studia Theologica Varsaviensia 44/2, 219-223

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jednak przedczam komara. Istotne podobieństwo do Boga realizujemy przecież wówczas – i tematowi temu o. Kupczak poświęca wiele stron swojej książki – kiedy wchodzimy w komunię miłości z innymi osobami. Stajemy się wówczas poniekąd kimś na podobieństwo Trójcy Świętej! Owszem, nasza ludzka komunია zawsze naznaczona jest dwoma nieuniknionymi ograniczeniami: 1) nigdy, nawet w międzyosobowej komunii, jaką zostaniemy obdarzeni w stanie widzenia uszczęśliwiającego, osoby nasze nie osiągną właściwego Osobom Boskim statusu relacji samoistnych, 2) natomiast *in statu viae*, czyli w obecnej sytuacji pielgrzymów, nasze oddawanie się w darze miłości i wynikająca stąd komunია miłości zawsze naznaczona będzie jakoś naszą grzesznością.

Długo można by pisać o zaletach tej książki, ale recenzja nie powinna przecież naruszać przyjętych w promocyjnych recenzjach standardów objętościowych. Nie ulega wątpliwości, że jest to książka ważna, napisana z analityczną wnikliwością, a w swoich syntezach rzetelna, zaś oceniając od strony językowej, napisana świetnie. Na pewno książka ta przyczyni się do szerszego zainteresowania szczególnie oryginalną w myśli naszego wielkiego Rodaka teologią daru i komunii, a także do odnowienia – przynajmniej w naszym polskim Kościele – refleksji na temat etyki seksualnej i małżeńskiej. Nie do przecenienia wydaje się zwłaszcza antymanichejski walor myśli Jana Pawła II, co w swojej książce o. Kupczak znakomicie wydobyl.

Jacek Salij

Abp Bolesław Pylak, *Z Chrystusem poprzez rok liturgiczny*, Wydawnictwo Archidiecezji Lubelskiej „Gaudium”, Lublin 2006, ss. 489.

Rok liturgiczny jest drogą na której urzeczywistnia się całe zbawcze Misterium Chrystusa. Celebrując poszczególne obchody roku kościelnego, Kościół idzie wraz ze swoim przewodnikiem – Chrystusem, przeżywając zbawcze misteria.

Konstytucja o liturgii świętej Soboru Watykańskiego II mówi: ... *obchodząc misteria odkupienia, Kościół otwiera bogactwo zbawczych czynów i zasług swojego Pana, tak że one uobecniają się niejako w każdym czasie, aby wierni zetknęli się z nimi i dostąpili łaski zbawienia* (nr 102).

Znany liturgista–teolog, ks. B. Nadolski w tomie Liturgiki, poświęconym relacji pomiędzy liturgią a czasem, napisał: *Rok liturgiczny jest więc nie tylko nieustannym wyznaniem wiary, lecz urzeczywistnianiem się zbawczych misterii (...)* *Święta chrześcijańska są szczególnymi intensywnymi momentami świadomości religijnej i integralną odpowiedzią Ludu Bożego na historię, która chciała kształto-*

wać zgodnie z misterium Jezusa bieg życia każdego wyznawcy Zbawiciela wszystkich czasów.¹

Zatem rok liturgiczny jest najważniejszą formą przepowiadania wiary i nieustającą katechezą. Co więcej, jest to nauczanie chrystocentryczne, umacniające słuchaczy w fundamentalnych zasadach chrześcijańskich postaw. Rok liturgiczny czyni wiernych „pielgrzymami nadziei” szukającymi Boga, aktualizuje słowa z Listu do Hebrajczyków: *Nie mamy tutaj trwałego miasta, ale szukamy tego, które ma przyjść* (13, 14).

Cenna jest więc praktyka, że biskupi, a także niektórzy prezbiterzy głoszone przez siebie słowo Boże – kazania, homilie, konferencje i rozważania wypracowane przez kerygmę w swoich środowiskach, udostępniają szerszemu gronu odbiorców w postaci drukowanej. Do ich grona dołączył też Pasterz Kościoła Lubelskiego, arcybiskup senior Bolesław Pylak, wydając publikację zatytułowaną *Z Chrystusem poprzez rok liturgiczny*.

Książka stanowi kompendium jego biskupiego nauczania – czytamy na okładce. Autor podzielił ją na dwie zasadnicze części: „Kazania w roku liturgicznym” i „Kazania okolicznościowe”. Część I. obejmuje szkice kazań związanych z wybranymi niedzielami, uroczystościami oraz świętami, zgodnie z chronologią roku liturgicznego. Zawiera 115 homilii, kazań i przemówień związanych z tymi okolicznościami. W tym bogatym zbiorze znajdują się homilie na wszystkie niedziele adwentu oraz uroczystości i święta: Narodzenia Pańskiego, Świętej Rodziny, Jezusa, Maryi i Józefa, Objawienia Pańskiego, Chrztu Pańskiego, na Niedzielę Palmową czyli Męki Pańskiej oraz Święte Triduum Paschalne i Niedzielę Zmartwychwstania Pańskiego (aż cztery wersje). Jest także homilia na Poniedziałek Wielkanocny i Niedzielę Miłosierdzia Bożego, kończącą wielkanocną oktawę. Nie zabrakło rozważań na uroczystość Wniebowstąpienia Pańskiego, Niedzielę Zesłania Ducha Świętego i Trójcy Świętej. Autor przywołuje na pamięć święta Pańskie, związane z tajemnicą Maryi w historii zbawienia jak Ofiarowanie Pańskie i Zwiastowanie Pańskie (każda homilia w dwóch wersjach). W prezentowanym wyborze są także homilie związane ze świętami dotyczącymi tajemnic Jezusa: Najświętszego Ciała i Krwi Pańskiej, Najświętszego Serca Jezusa oraz Przemienienia Pańskiego. Nie zabrakło też homilii przeznaczonych na nadzwyczajne obchody, na przykład święto Podwyższenia Krzyża Świętego.

Wiele miejsca w pierwszej części książki Autor poświęca obchodom świąt Matki Bożej. Znajdują się tu homilie na uroczystość Niepokalanego Poczęcia i uroczystość Świętej Bożej Rodzicielki, Wniebowzięcia, Matki Kościoła, Królowej, a także świąt Narodzenia Maryi, Matki Bożej Bolesnej, Różańcowej i Ostrobramskiej –

¹ B. Nadolski, *Liturgika. II. Liturgia i czas*, Pallottinum, Poznań 1991, s. 3-4.

Miłosierdzia oraz Niepokalanego Serca. Zbiór obejmuje również kazania maryjne związane z polską tradycją, na przykład świętami Królowej Polski i Matki Bożej Częstochowskiej.

W bogatym zbiorze nie zabrakło homilii wygłoszonych przez Księdza Arcybiskupa z okazji uroczystości i świąt poszczególnych świętych: św. Józefa, św. Jana Chrzciciela, świętych Apostołów Piotra i Pawła, św. Stanisława, św. Andrzeja Boboli, św. Antoniego z Padwy, św. Alberta Chmielowskiego, a także uroczystości Wszystkich Świętych. Znajdują się tu również homilie związane z innymi okolicznościami, m.in. kilka rozważań na tydzień modlitw o jedność chrześcijan, na środę popielcową czy wspomnienie wszystkich wiernych zmarłych.

Druga część książki zawiera kazania okolicznościowe, które Autor podzielił na dziewięć grup. Ich tytuły przybliżają tematykę i okoliczności wygłoszenia tych kazań: Posługi biskupie, Chrześcijaństwo, Chrystus, Drogi życia chrześcijańskiego, Kościół, Kapłani, Do młodzieży, Rodzina, Pogrzeby. Ta część obejmuje 107 rozważań. Są to kazania i konferencje poświęcone różnym zagadnieniom – kondycji człowieka, roli chrześcijaństwa, miejsca Chrystusa, misji Kościoła, a także wiary, modlitwy i sakramentów. Rozważania te są skierowane do różnych kategorii osób – kapłanów, sióstr zakonnych, czyniących dzieła dobroczynne, nauczycieli, katechetów, harcerzy, twórców kultury i dzieci. Wiele wystąpień poświęcił Autor młodzieży (12 przemówień, w tym dwa skierowane do nowożeńców). Najobszerniejsza jest grupa tekstów poświęconych rodzinie, o której Ksiądz Arcybiskup mówił w różnych kontekstach i przy różnych okazjach (30 przemówień). Oprócz tematów o rodzinie, w wyborze znalazły się wystąpienia związane z Wielkim Jubileuszem 2000 r., przypomnienie dziedzictwa kard. Stefana Wyszyńskiego, czy też kazania na tematy patriotyczne. W bogatej problematyce nauczania pasterskiego Autora znalazły się zagadnienia pracy i świętowania rolników, przypomnienie pryncypiów katolickiej nauki społecznej oraz mass mediów, sportu, wojny i pokoju, grzechu i świętości, a także zła w kontekście rzeczywistości Majdanka.

Ostatnia grupa homilii zatytułowana „Pogrzeby” zawiera 10 przemówień okolicznościowych na pogrzebach zmarłych dorosłych, kapłanów, zmarłych nagle i pogrzebu konkretnych osób.

Autor książki – duszpasterz, teolog, wykładowca uniwersytecki, wieloletni Pasterz Kościoła Lubelskiego – w swoich rozważaniach przekazuje wiele cennych myśli, odwołujących się do jego wielorakich doświadczeń. W homilii na Narodzenie Pańskie przypomina: *Motywem Wcielenia, czyli wejścia Syna Bożego w świat stworzony, była miłość: «Tak bowiem Bóg umiłował świat, że Syna swego Jednorodzonego dał, aby każdy, kto w Niego wierzy, nie zginął, ale miał życie wieczne» (J 3, 16). A więc to dla nas i dla naszego zbawienia Syn Boży stał się Człowiekiem, przeżył całe ludzkie życie, łącznie ze śmiercią. Zmartwychwstając i wstępując do nieba, otworzył*

nam bramę do Bożej wieczności. Tylko z Chrystusem możemy wejść do domu Ojca niebieskiego (s. 25). Zarysowana myśl świadczy o tym, że Autor – kierując się odpowiedzialnością teologiczną – wykorzystywał każdy moment, każdą uroczystość roku liturgicznego do ukazywania wiernym głębi Tajemnicy Zbawczej Chrystusa.

W wypowiedziach Autora wyraźnie widać troskę pasterską o wszystkich wiernych, jak chociażby w przemówieniu na Wielki Czwartek: *Ostatnio niektórym naszym wiernym udało się nawiedzić w formie pielgrzymki Ziemię Świętą. Niewątpliwie jest to wielkie przeżycie religijne – chodzić śladami historycznego Chrystusa. Inaczej potem czyta się Ewangelię. Na pociechę tym, którzy nie byli w Izraelu, powiem, że nie jesteśmy tak bardzo pokrzywdzeni, gdyż ten sam Pan Jezus jest obecny wśród nas i dla nas w naszych świątyniach w sakramencie Eucharystii. Jego moc jest czynna także w innych sakramentach; Jezus jest obecny również w naszych bliźnich* (s. 95).

A w jednej z wielkanocnych homilii Ksiądz Arcybiskup powiedział: *Chrystus swoją ofiarą miłości na krzyżu zwyciężył szatana, zło grzechu i śmierć. Wystąpił dla swej ludzkiej natury chwałę uwielbienia. Darzy nią swoich uczniów, po przekroczeniu przez nich progu wieczności*. (s. 104). I dalej mówi o tych, którym ukazał się Zmartwychwstały (pobożne niewiasty, apostołowie i inni), że byli oni *świadkami śmierci Jezusa. Po Jego zmartwychwstaniu świadczą o tym fakcie wobec wszystkich ludzi. Zmartwychwstanie Chrystusa stało się fundamentem wiary całego chrześcijaństwa. Jest rzeczą charakterystyczną, że Pan Jezus po swoim zmartwychwstaniu nie ukazał się Pilatowi, Kafaszowi i wszystkim innym wrogom* (s. 104).

Warto podkreślić, że w przemówieniach Autora treści teologiczne przesiąknięte są pastoralnym wymiarem, czego przykładem może być homilia z okazji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny: *Święto Wniebowzięcia nosi u nas również nazwę Matki Boskiej Zielnej. Z okazji zakończenia żniw rolnicy, wdzięczni za opiekę, przynoszą Maryi w darze wianki misternie uwite z kłosów zbóż, z warzyw, owoców, kwiatów i ziół. Po ich poświęceniu wiszą one później przez cały rok przy świętych obrazach w izbie, chronią przed piorunami, ogniem i wszelkim złem. Maryja, najpiękniejszy kwiat ziemi, zrodziła, wychowała i dała światu najcenniejszy «owoc swojego żywota» – Jezusa Zbawiciela. My również jesteśmy Bożymi kwiatami na łące Królestwa Chrystusowego* (s. 177).

W trakcie przygotowania kolejnego wydania tej cennej pozycji, dla jej większej przejrzystości, warto byłoby w pierwszej części dokonać bardziej szczegółowego podziału według kryterium celebrowanych tajemnic: Wcielenia, Paschy, okresu zwykłego, obchodów tajemnic Maryjnych, świętych i innych okoliczności.

Natomiast w drugiej części książki, w grupie tekstów zatytułowanych „Rodzina”, należałoby bardziej uporządkować ich układ, wyszczególniając dodatkowe grupy tematyczne. Podobnemu zabiegowi warto by poddać grupę tekstów o podtytuł „Do młodzieży”.

Konkludując, książka – stanowiąca kompendium nauczania Ks. abp. B. Pyla-ka – zasługuje na duże uznanie, bowiem zaprezentowane w niej teksty opierają się na źródłach biblijnych, zawierają głębokie teologiczne analizy, a zarazem dzięki komunikatywnemu językowi, zrozumiałemu dla słuchaczy, spełniają soborowe kryteria pastoralne.

Najtrafniejszym zatem określeniem książki będzie uznanie jej za przekaz keyrmatyczny. Skierowany do wszystkich wierzących, do wszystkich chrześcijan, może ubogacić ich wiarę, nadzieję i miłość w wędrówce drogami zbawienia, w rytmie przeżywania roku liturgicznego.

ks. Jan Decyk

Kard. Stanisław Dziwisz, *Miłością mocni*, Wydawnictwo św. Stanisława BM Archidiecezji Krakowskiej 2006, ss. 150.

Recenzowana książka, autorstwa metropolity krakowskiego, powstała na kanwie treści encykliki Benedykta XVI *Deus caritas est*, i została napisana – jak podkreśla w dedykacji Autor – „w hołdzie i w duchu wdzięczności” za tę encyklikę.

Encyklika Benedykta XVI *Deus caritas est*, wprowadzająca w istotę chrześcijaństwa, jest ważnym dla Kościoła współczesnego (także w Polsce) dokumentem. Rozpoczynając się od słów Ewangelii św. Jana Apostoła: *Bóg jest miłością: kto trwa w miłości, trwa w Bogu, a Bóg trwa w nim* (1J 4,16), ukazuje istotę Bożego jestestwa i dotyka istoty ludzkiego bytu, jako że człowiek został stworzony na obraz Boży. Papież przypomina o podstawowym prawie miłości: *Śluchaj Izraelu, Pan jest naszym Bogiem – Pan jedynie. Będziesz więc miłował Pana, Boga twojego, z całego swego serca, z całej duszy swojej, ze wszystkich swych sił* (Pwt 6,4-5) oraz o przykazaniu miłości Boga i przykazaniu miłości bliźniego, które Jezus połączył w jedno: *Będziesz miłował bliźniego jak siebie samego* (Kpł 19,18; por. Mk 12, 29-31). Ojciec Święty przedstawia jednak miłość nie tyle jako przykazanie, ile jako odpowiedź człowieka na dar Bożej miłości, z jakim Bóg wychodzi do niego (por. *Deus caritas est*, nr 1).

Z takim zresztą przesłaniem Benedykt XVI przybył do Polski: wzmocnić wiarę, nadzieję i miłość. *Czuwajcie i trwajcie mocno w wierze, bądźcie mężni i umacniajcie się. Wszystkie wasze sprawy niech dokonują się w miłości* (1 Kor 16, 13-14). W czasie swojej pielgrzymkowej katechezy szczególnie zwrócił się do kapłanów, powierzając im motto pielgrzymki *«Trwajcie mocni w wierze». Bądźcie autentyczni w waszym życiu i posłudze*. Kapłaństwo i sprawowana liturgia są łaską Bożą, która